

Til
Utenriksdepartementet
Postboks 81 14 Dep
0032 Oslo

Dato 2.5.2012

Høringsuttalelse til kap. 16. NOU 2012:2 *Utenfor og innenfor (Europautredningen)*.

Vestfold Nei til EU ønsker å uttale oss om kap 16 Arbeidsliv i Europautredningen.

Utviklingen i det norske arbeidslivet fra ca. 1990 og frem til i dag beskrives relativt balansert og ryddig i utredningen. Vi bestrider ikke den saklige beskrivelsen, men vi stiller spørsmål ved flere av konklusjonene. Flere steder påpekes det at det er usikkert om utviklingen siden 1994 skyldes EØS eller andre forhold, feks:

”Arbeidslivsutviklingen siden 1994 er påvirket av en rekke internasjonale og nasjonale forhold, og det er vanskelig å isolere EU/EØS-effekter fra andre samvirkende faktorer – både på den positive og den negative siden.”

”I et sammenlignende perspektiv synes det som nasjonale endringer i velferdsordninger, lønnsdannelse, arbeidsmarkedsregulering og kompetansenivå i økonomien – slik de nordiske erfaringene indikerer – er viktigere for utviklingen av ulikhet i arbeidslivet enn graden av globalisering eller europeisk markedsintegrasjon.”

”Utvalget vil videre påpeke at i hvilken grad og på hvilken måte EØS-avtalen har påvirket denne utviklingen som understreket i kapittel 14 er vanskelig å fastslå med noen grad av presisjon, fordi EU/EØS-tilpasningen har skjedd parallelt med andre store endringer i verdensøkonomien og i norsk økonomi og samfunnsliv. Videre er det vanskelig å vurdere avtalens relative betydning uten å gå inn på alternative (hypotetiske) scenarier, innenfor EU eller utenfor EØS.”

Allikevel konkluderer utvalgets flertall med at:

”.. utvalgets flertall synes det klart at deltakelsen i EUs indre marked snarere har fremmet enn hemmet denne utviklingen.”

Utvalgets mindretall (Dag Seierstad) har et annet syn på noen av de vurderinger som gjøres i kapitlet:

”Etter dette medlemmets syn er Norges EØS-tilknytning uheldig fordi vi gjennom den slutter oss til et markedsliberalt system som fører til økende inntektsforskjeller, finansielle og økonomiske kriser, fleksibiliserte og segmenterte arbeidsmarkeder, og en utstøting av arbeidslivet som rammer de mest sårbare.”

Vestfold Nei til EU støtter mindretallets syn.

Utvalget fastslår at hovedbildet er at EUs arbeidslivspolitik er vesentlig utbygget og styrket, og at utviklingen av den sosial dimensjonen i EU/EØS har vakt begrenset oppmerksomhet i Norge, unntatt når gjennomføringen av enkelte brennbare saker i ettertid skal behandles i EFTA og EØS-organene.

Utvalgets gjennomgang av rettsutviklingen i EØS-området er for det meste god, men utviklingen som har funnet sted like etter at utredningen ble presentert viser at konklusjonene deres om bl.a Lavaldommens virkning for norsk arbeidsrett ikke holder (jfr. EFTA-domstolens rådgivende uttalelse om allmenngjøring).

Vi har også nylig fått en dom fra Høyesterett, som baserer seg på en EU-dom, og som vil føre til endringer i tariffavtalen for norske piloter. Det er første gang EU-lovgivning griper inn mot og overprøver norske tariffavtaler.

Utredningens ensidighet viser seg når man spesielt viser til vedtaket som ble fattet på Fellesforbundets landsmøte høsten 2011 ("Norges forhold til EU har siden 1994 vært basert på EØS-avtalen") for å vise at EØS-avtalen har bred støtte fra arbeidslivets parter. Det blir da påfallende at utvalget unnlater å nevne det samme landsmøtets kritiske vedtak om EØS, hvor de sluttet seg til prosjektet Alternativer til dagens EØS-avtale:

"EU/EØS, nye direktiver og EU-dommer kommer i stadig klarere strid med landsomfattende tariffavtaler. Dersom faglige rettigheter ikke kan bevares med EØS-avtalen må vi finne andre alternativ. Fellesforbundet må ta del i den utredningen som "Alternativ til EØS-utvalget" gjennomfører."

Heller ikke LO-kongressens vedtak i 2009, om utredning av EØS-avtalen, nevnes i denne sammenheng, på tross av at dette vedtaket ansees som avgjørende for at regjeringen i Soria Moria II vedtok nettopp dette – noe som altså resulterte i den foreliggende NOU. Denne selektive bruk av kilder er egnet til å stille spørsmål ved om utvalgets arbeid og konklusjoner kan kalles forskningsbasert.

I de avsluttende merknadene beveger *utvalgets flertall* seg langt fra fag til politikk, med sine påstander om at det er EØS-avtalen som har sørget for at norsk arbeidsliv fra 1994 og frem til i dag har utviklet seg i positiv retning. *Flertallet* mener også at tilslutningen til EUs regler knyttet til den «sosiale dimensjonen» på en del områder har gitt styrkede rettigheter for arbeidstakerne. Det gjelder blant annet likestilling, rettigheter ved virksomhetsoverdragelse og utviklingen av Europeiske Samarbeidsutvalg i flernasjonale selskap.

Mot denne påstanden står *utvalgets mindretall* (Seierstad og Stubholt), som mener at gode vilkår for norsk økonomi, sysselsetting og arbeidsinnvandring kunne – med klok politikk – blitt utviklet også med andre tilknytningsformer.

Utvalgets flertall viser også til at det ikke var noen sterke politiske krefter som foreslo en generell utvidelse av mulighetene for arbeidsinnvandring fra Sentral- og Øst-Europa før dette kom på dagsorden gjennom utvidelsen av EU og dermed av EØS-avtalen. Videre hevder *flertallet* at dersom Norge ikke hadde vært en del av det indre markedet i EU/EØS, er det hevet over tvil at norsk arbeidsliv ikke ville dratt nytte av en sammenliknbar utvikling i arbeidsinnvandring som det har gjort siden 2004.

Utvalgets mindretall (Hansen Bundt, Seierstad og Stubholt) påpeker at det ikke er gitt at EØS-avtalen er det eneste verktøy som ville sikret Norge den ønske arbeidsinnvandringen i perioden. *Utvalgets mindretall* (Seierstad) mener også at det er høyst sannsynlig at bedre vern og utvidede rettigheter ville ha blitt utviklet også uten EØS:

"Utviklingen av arbeidstakerrettigheter fra slutten av 1980-tallet kunne ha gått enda raskere enn i EU dersom en ikke hadde nøyd seg med og «tilpasse seg EU». EØS-tilknytningen har ført med seg at EU har styrt rettighetsutviklingen i Norge, mens selvstendig norsk reformarbeid stoppet opp rundt 1990. (...) Det er ingen opplagte grunner til at dette ville vært mindre gunstig for norske arbeidstakere. Det er derfor vanskelig å dokumentere at EU har bedret rettigheter og standarder i arbeidslivet raskere og mer effektivt enn om Norge hadde stått utenfor EØS."

Mindretallet (Seierstad) visere videre til at det ikke finnes forskning som viser at EØS har hatt bedre virkninger på norsk økonomi, sysselsetting og tilgang på arbeidskraft:

«...sammenlignet med andre realistiske tilknytningsformer, tilknytninger som ikke begrenses til en handelsavtale for varer. Når norsk økonomi har utviklet seg såpass tilfredsstillende etter 1994, så kan det tvert imot være grunn til sterk tvil om det skyldes EØS-tilknytningen til det indre markedet, siden det ikke har gått like godt i de fleste EU-land som har deltatt i det indre markedet. I den grad Norge har en bedre utvikling enn i EU, kan det ha med særtrekk ved Norge å gjøre, og ikke med allmenne trekk ved vår deltakelse i det indre markedet: Oljerikdommen,

konkurransefortrinn bygd på en del sterke næringsmiljøer og fortrinn knyttet til norske arbeidslivsinstusjoner har vært av særlig betydning.»
Vestfold Nei til EU støtter mindretallets syn.

Vi mener det ikke er dokumentert at EØS-avtalen er en hovedårsak til den gode utviklingen i norsk arbeidsliv og norsk økonomi siden 1994. Det er vel så sannsynlig at utviklingen i Norge primært kan tilskrives særegne nasjonale forhold.

Vi mener dessuten at utvalget underkommuniserer EØS-avtalens betydelige utfordringer for norsk arbeidsliv og den norske modellen. Disse utfordringene kommer ikke minst til uttrykk ved at Regjeringen har måttet vedta et omfattende tiltaksapparat for å forebygge ulempene og de uheldige virkningene for norsk arbeidslivslovgivning og arbeidstakerrettigheter ved å innføre EUs Vikarbyrådirektiv.

Med vennlig hilsen
Anna Marie Frost
leder Vestfold Nei til EU
annamarielifrost@hotmail.com
Mob: 99161064

Lill Fanny Sæther
fylkessekretær Akershus og Vestfold NtEU
lill.saether@neitileu.no
Tlf: 22173342 – Mob: 95815591